

Glücklich, Julius

O braní a dodávání puohonuov

In: Glücklich, Julius. *Nová redakce zemského zřízení království českého z posledních let před českým povstáním*. Brno: Filosofická fakulta s podporou Ministerstva školství a národní osvěty, 1936, pp. 74-86

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126540>

Access Date: 05. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

B L.

Puovod nestane-li k vyhlášení půhonu, má býti jemu jeho půhon přetržen a vymazán*.

[B rukou β]: jest první.¹

* V B přeškrtnut patrně v souvislosti s přípisem ruky β.

¹ Viz B XLIII.

C I*.

Kdož by z jedné věci a pře po třikrát kohožkoli poháněl neb obsílal před kterýkoli soud a k svým takovým půhonům a obesláním by nestál, neb od nich buď na vyhlášení neb když by na při přišlo, pustil, z toho ten žádný aby více poháněti ani obsílati nemohl žádného^a.

* *Nezměněn.*

^a V. Budovec poznamenává v B: Ergo hic dirimitur quaestio illa B 43, ut ibi in prima citatione non comparent actore instantia saltem, hic vero post ternam citationem tota actio pereat.

C II^a.

O braní a dodávání puohonuov.

Tak^a původ i pohnaný má tu na ten den státi nazajtrí sv. Jeronýma aneb o Suchých dnech buď letničních aneb postních v pátek ráno na hradě Pražském k vyhlášení půhonu v té světnici, kdež král J. Mt. se pány a vládykami na soudu sedají. A potom při vyhlásování puohonu řečník zemský^b má puohony vyhlášovati a starosta komorníčí má je řečníku sepsané dáti. A týž starosta má s registry svými při něm státi a řečník má zavolati, stojí-li puovod i pohnaný (jmenuje je jménem) k svému právu. A ohlásí-li se oba dva, hned má jiný půhon vyhlášovati. Pakli původ sám toliko nestojí, tehdy hned ten půhon vymaže a přetrhnou a pohnanému povědí, že jest toho půhonu prázen. Pakli oba nestojí, tehdy též ten půhon přetrhnou a vymaže. A písař menších desk má znamenati nad puohonem ve deskách puohonných, že původ nestojí. Pakli oba nestojí, tehdy má nade dvěma^c znamenati. Pakli by pohnaný nestál, tehdy když řečník při vyhlášení puohonuov naň zavolá, starosta komorníčí má znamenati jméno jeho, kdož nestojí a pů-

[A rukou α]:
Zřízení
zemské
B 50, 43.

hony jiné předse vyhlašovati. A když dokoná všecky páhony, tehdy navrátí se zase na toho pohnaného, který prvé nestál, i zavolá naň jmenujíc jeho jménem, stojí-li k svému právu^d, prvé, druhé, aby se ohlásil. Ohlásí-li se, nic neztratí, než má předse k soudu státi. Pakli se neohlásí, tehdy má chvilku zanecháno býti volání. A po té chvilce rozkáží úředníci řečníku zemskému, aby zavolal po třetí. A tu ihned zavolá opět a jmenuje jménem toho pohnaného, který k prvnímu ani k druhému volání nestál: stojí-li k svému právu, prvé, druhé, třetí, ohlas se. Ohlásí-li se hned, jakž dokoná volání řečník, nic neztratí. Pak li se neohlásí, má toho znamenati starosta komorníci^e.

A ten puovod má čekati toho stáného práva, až páni těch Suchých dní anebo v ten soud nazajtří sv. Jeronýma všecky pře i s odpory odsoudí, teprv káží zavolati úředníkuom, a kteří mají stáná práva, aby vstoupili do šraňkův. A vstoupí-li puovod jsa volán do šraňkuov, dadí mu stáné právo, které jest na vyhlášení pūhonuov obdržel: a nestane-li puovod, tehdy to právo stáné zdviženo bude a on zase ze své pře požen, chce-li: pakli by tu puovod nechtěl čekati toho stáného práva a poručil komu, na jeho místě bude dáno právo stáné buď o nárek cti i o jiné všecky věci. Než k kterému pūhonu puovod i pohnaný se ohlásí, budou moci strany po takovém ohlášení odjeti, neb toho soudu na tu při k soudu voláno nebude¹.

[*U rukou a*]:
Zřízení
zemské M 37
Při soudu
dvorském má
se také takov-
vý řád zachov-
vati.

^a *Před tím škrtnuto v B vše následující, ač, co ponecháno, asi by potřebovalo ještě úpravy*: Kdož z dědictví pohnati chce, má tento řád zachovati, že ten každý bude moci přijda k starostovi komorníciomu při kterýchkoli Suchých dnech postních aneb letničných po vysvědčení aneb vyhlášení pūhonuov útok neb pūhon vložití k budoucím nejprvé příštím Suchým dnům, též i k nazajtří sv. Jeronýma. Aneb má do Prahy přijeti nejmeň VIII neděli před Suchými dny postními neb letničnými aneb před svatým Jeronýmem a má jíti na dvůr nejvyššho pisaře zemského tu, kdež daky zemské jsou, kdež úředníci menší při nich sedají, a tu najde starosta komorníciho, bude od něho žádati trojího pūhonu, dodouc (!) jemu takového pūhonu sepsaného a zaplatě od tří pūhonuov. A ten pūhon má starosta komorníci původovi v registra svá zapsati a vložití a den znamenati a zapsati, který den jest ten útok učinil aneb pūhon vyžádal, a na ten pūhon má dva komorníky vydati a má naučení dáti témuž původovi, který den podlé práva a kde by měl státi k vysvědčení a k vyhlášení téhož pūhonu. Také tžž starosta má zvěděti na témuž původovi, kde a v kterém místě měl by nalezen býti ten, kdož se pohání. A tu má komorníky nadepsané poslati

[*U rukou a*]:
Zřízení
zemské C 4.

k němu a k veřejům jeho a jemu mají přítomně půhon dáti jeho podle práva poženouc a oznámic, od koho jej pohánějí a z čeho, i den jemu jmenujíc, který by a kde k tomu půhonu státi měl, jakož o tom o všem starosta komorníci bez omylu v témž půhonu, komorníkům vydaným, slovo od slova napsati má. Jestliže by ten, kdož se pohání, chtěl za všecky tři půhony přijíti pro polehčení a umenšená práce a jízď komorníkuov, to bude moci bez škody učiniti a k tomu třetímu roku a stání půhonu k vysvādčení a vyhlášení před soudem zemským státi má. Pakli by za trojí půhon pojednou přijíti nechtěl, tehdy má starosta k každému stání komorníky s půhonem vyslati a na ty dni v půhonu položené pohnaný má státi. Pakli by doma nalezen nebyl ten, kdož se pohání, tehdy mají ti komorníci ten půhon oznámiti manželce jeho aneb úředníku jeho aneb čeledínu jeho v týchž veřejích. Pakli by i těch nebylo, ale v též vsi rychtáři, konšeluom některému z obecních. Jestliže by pak i těch nebylo, tehdy mají znamení vzíti v týchž veřejích vedlé jich obyčeje a odtud najbližšimu z vládyk přísedictmu aneb v městě též najbližším odtud purkmistru a některému konšelu oznámiti, že jsou toho puohonu podle práva dodali. Při tom toho také pohánění tíž komorníci a toho půhonu i jiného práva vedení podle práva v den nedělský činiti a poháněti nemají, leč by to tíž komorníci na tom, kdož se pohání, obdržeti mohli, že by ten puohon od nich dobrovolně a bez pohoršení práva v den nedělní přijal, to býti muože. A také tíž komorníci, když by poháněti měli, nemají při sobě braně mti, než toliko hůlku. A každý komorník má při sobě pečet zemskou vytištěnou mti. A kohož pohání, jestli by se na pečet otázal a řekl, aby mu jí ukázal, má jemu jí komorník ukázati. Pakli by též pečeti při sobě neměl aneb jí ukázati nechtěl, tehdy ten, kohož pohání, není povinen takového půhonu od komorníkuov přijíti, než muože se k nim domluviti a z domu svého vyhnati. A tíž komorníci zachovajte se při tom tak, aby pečet při sobě měli a puovoda v tom neobmeškali, z čehož stranu odpornou pohánějí. A když se komorníci z půhonu vrátí a relací takového dodání učiní, tehdy starosta komorníci má v registra, v které půhony zapisuje, dáti písaři menších desk zemských, a týž písař má každý půhon ve daky půhonní vepsati.

Než kdož by chtěl pohnati z moci, ze škod, z nářku cti aneb z kterýchkoli věcí jiných při týchž Suchých dnech výš jmenovaných aneb při nazajtí sv. Jeronýma k budoucímu soudu, to také při tom času bude moci učiniti, a kdož by nechtěl, tehdy se muože zachovati na devět nedělí aneb najméně na čtyři ze škod: totižto pro nevydání lidí aneb čeledi, též pro nezastavení krčmy, a z jiného na dvě neděle.

b V B řečník zemský *podtrženo a k němu se vztahuje postranní glossa ruky β*: *právník doleji rukou β po straně*: B 43.

c nade dvěma v B *škrtnuto a nadepsáno rozplizlým inkoustem a rukou β*: *nestati, př: čemž ovšem slovo znamenati mělo býti škrtnuto, ač i nestati nelze zcela bezpečně vyčísti.*

d. stojí-li k svému právu *podtrženo v B a k tomu se vztahuje rukou β*: *símile B 34.*

e. *Sem patřs asi marg. glossa v B rukou β*: *A ten puovod má čekati staného práva etc.* B 34; B 35, B 48, 36. *Vis dále.*

f *Poslední část opět přeškrtnuta*: A když páni chtějí soud vzdáti, má to právo stáné zápsati písař menších desk zemských. A tu dostoje původ vyhlášení svého půhonu, stojí-li pohnaný, má sobě původ žalobu ve dsky vložiti u písaře desk zemských menších prvé, nežli jeho pře k slyšení přijde. A když jeho pře přijde a naň zavolají, má do šraňkův s přátely vstoupiti a půhon a žalobu řečníku kázati čísti. Pakli by pohnaný chtěl hojmemství bráti, má se tak, jakž artykul (B XLIIII) ukazuje, zachovati.

[*X rukou a*]:
Zřízení
zemské C 44.

1 Tento odstavec převzat sem z B XXXIIII. Viz tam a zde pozn. e.

a V. Budovcem poznamenáno v B po straně: 11.

C III*.

Jestliže by koho půhon doma nezastihl a on z země byl, tehdy komorník aneb posel má tu toho půhonu neb obeslání do jeho obydlé aneb rychtáři v statku jeho (neměl-li by obydlí než toliko vesnice) dodatí, aneb tomu, kdož statek jeho zpravuje a on má obeslán býti, od toho, kdož statek jeho zpravuje, k osmnácti neděluom, a to vždy k šesti a k šesti až po třikrát, aby k svému právu stál. Pakli by se těch osmnácte nedělí trefilo před kterými Suchými dny, buď letničními neb postními, aneb před nazajtří sv. Jeronýma, který tajden více, tehdy on, kdyby na ty Suché dni stál aneb nazajtří sv. Jeronýma, po těch osmnácti nedělích kdy by páni soudili, že proto své pře neztratil by. Než nestál-li by po těch osmnácti nedělích^a při těch Suchých dnech aneb nazajtří sv. Jeronýma, tehdy svou při ztratí, leč by kde byl v obehnání nebo na poli s pánem svým proti nepřátelům a že by beze lsti z toho pole od svého pána jeti nemohl, anebo že by někde byl, ješto by ten, kdož na jeho statku sedí, po poslech se jeho doptati nemohl. A jestliže by toho pohnaného ten který artykul nahoře dotčený zašel, proto by pře své pro ten půhon neztratil. Než který by koli kus nahoře jmenovaný pravil, že jest jemu ku překážce byl, že musí jej podlé práva provesti aneb jej přísahou zpraviti, když přijde k svému půhonu. Také jestliže by ten, kdož na jeho statku sedí aneb jej zpravuje, pravil, že jest se toho, kdož jest pohnán v těch osmnácti nedělích, tak jakž se nadpisuje, po poslech najíti a doptati nemohl, aby to (že jest téhož jistého, který by tak z země ujel, v tom času svrchu psaným skrze posly své najíti a doptati se nemohl) provedl, aneb přísahou, jakž by jemu to soudem nalezeno bylo, zpravil, a to po

[*B rukou β*]:
Tuto náleží,
byl-li by
nemocný, jak
se má zachovati. C 91.

vyjítí těch osmnácti nedělí při najprvnějším soudu, od kterého by ten puohon vyšel.

* *Nezměněn.*

^a *Ř rukou a po straně: Zřízení zemské C 9.*

¹ *Ten artykul vskutku o tom jedná.*

C III*.

Což^a se jiných všech a všelijakých k přem puohonov k soudnom zemským větším i menším dotýče, ti svrchu psaným způsobem také brání a čtyři neděle napřed před stáním dodávání toliko po jednom komorníku býti mají. A kdož najprvé při starostovi žádati bude puohonu, starosta komorníci tomu předkem puohon jeho v registra vepsati má. A tak po pořádku puohonové vyžádaní do registr vpisování býti mají. Pakli by kdo osobně přiznání před starostou učiniti chtěl, aby jiný na místě jeho puohon neb puohony bráti neb vzíti mohl, to bude moci učiniti. A starosta takovou žádost a přiznání jeho do registr vepsati má. A kdož by již tak přišel a puohonu sepsaného starostovi podal, má starosta takový puohon v registra vložiti a puohon neb puohony vydati.

* *V B škrtnut.*

^a *Ř rukou a po straně: Zřízení zemské C 2, O 22, Q 6.*

C V*.

J. král. Mt.^a podvoliti se ráčil, že J. Mt. má podlé práva poháněn býti^a, jakož od starodávna bylo, a ten puohon má po komorníku dodán býti prokurátorovi krále J. Mti. a týž prokurátor aneb komuž by J. Mt. tu při listem svým mocným poručiti ráčil, ten na J. Mti. místě se souditi a tu při vésti má. A zase J. Mt. má poháněti (tak, jakož od starodávna bylo) skrze prokurátora svého anebo skrze jiného, komuž by J. Mt. poručiti ráčil. A když by tomu puohonu a té při hojemství vyšly, tehdy ta pře má slyšána býti, když by toho prokurátor J. Mti. požádal a nemá dále v pořádku zůstatí.

* *V B přeškrtnut.*

^a *Ř po straně rukou a: A 16. Viz tam; dále Ř rukou a: Každý z krivdy své a ne prokurátor viniti má. Sněm léta 1610 folio 46. Viz dále.*

^a *V. Budovcem poznamenáno v B po straně: Regis citatio.*

C V. [A i B nový.]

Každý z krivdy své a ne prokurátor viniti má. Sněm^a 1610.

A každý z krivdy své, koho by z čeho^b viniti chtěl, sám viniti povinen jest a ne prokurátor J. Mti. král., kterýž nápravou ani škodami povinen není, leč by se v tom J. Mti. král. věci dotýkalo; a to proto, jestliže by kdo k komu pořád práva za-

choval a toho neprovedl, aby nápravou i škodami druhému povinen byl¹.

^a A: Sněm léta.

^b B: čeho; A a artykul sněmu 1610: z čeho.

¹ *Doslovně z art. sněmu 1610* Každý sám z křivdy své a ne prokurátor J. Mti. cis. viniti má. *Změněn toliko počátek první věty, jenž zní v art. sněm.* Tolikéž aby každý a J. Mti. cis. *směněno v J. Mti. král. Vis tištěné art. sněmu 1610, str. XLVI.*

C VI*.

Jestliže by čí statek pro provinění na krále J. Mt. připadl, dědický neb zápisný, že toho statku na J. Mt. připadlého nemá se provolati, ale má se z něho před soud zemský poháněti. Než jestliže by manský připadl na J. Mt. král., z toho nemá poháněno býti, než provolán býti. Pakli by které summy nebo listy spadly na J. Mt., z toho muož poháněno býti před kterýkoli soud, k kterémužby soudu ta věc příslušela.

[B rukou β]:

To jinam náleží¹.

* *Nesměněn.*

¹ *Snad k N XI.*

C VII*.

Každý^a z jedné smlouvy, z jednoho kšaftu, z majestátu, z listu, z zápisu bude moci z těch svrchu psaných věcí z každé té věci jedním puohonem pohnati, by pak v té smlouvě, v kšaftu, v majestátu, v zápisu neb v listu mnoho kusuov neb artykuluov bylo, že proto jedním puohonem pohnati bude moci, a to ku při hlavní.

* *Nesměněn.*

^a *U rukou a po straně: Právo městské B 2.*

C VIII*.

Jestliže by přišla přísaha pro kteroukolivěk při buď do kaply neb kláštera sv. Jiří anebo před pány, tak jakž by mu nalezena byla, tu původ i pohnaný neb obeslaný má každý osobně k té přísaze státi, a poručníkův sobě dělati nemohou, ale aby stál původ u dveří u kaply neb kláštera a nevrácel do kaply neb kláštera, než má říci a prositi panův úředníkův větších i menších za vstoupení. A pohnaný neb obeslaný má státi také u dveří a též má pohna

neb obeslaný prositi za vstoupení. A když k přísaze mají státi, žádné braně u sebe ani na hlavě nic míti nemají. A po jich prosbě má jim rozkázáno býti: „Vstupte oboje strany.“ A když vstoupí, jestliže se v kaple nesmluví, tu má napřed puovod vedlé práva přísíci, a když puovod přísáhne, chce-li pohnaný aneb obeslaný, zač puovod přísahá, jemu to dáti, muož dobře. Pakli nechce dáti, tehdy má pohnaný neb obeslaný přísahati vedlé práva. A když pohnaný neb obeslaný přísahu provede, tehdy puovodovi nemá pohnaný^a neb obeslaný nic dáti. A též přišla-li by přísaha pro kteroukoli při do kaply neb kláštera sv. Jiří před samy úředníky pražské menší desk zemských, též tím vším způsobem má zachováno býti, jakž se svrchu píše.

* *Neměněn.*

a V. Budovcem poznamenáno v B po straně: Utroque iurante reus absolvitur, quia rei pars favorabilior est.

C IX.

Jestliže^a by kdo jsa pohnán neb obeslán a v tom byl nemocen a pro nemoc k vyhlášení půhonu aneb k terminu v obeslání položenému^a státi nemohl, tu můž jej přítel jeho neb služebník aneb kdožkoli položití za nemocného, komuž poručí. A když a kdož jej položí za nemocného, hned má to při puohonu aneb obeslání zapsáno býti a skrze úředníky tomu má povědino býti, aby stál ten jistý, kdož jej za nemocného klade i ten, kož klade za nemocného v kaple Všech svatých aneb v klášteře sv. Jiří na ten den jemu oznámený. A stane-li ten osobně na ten den, před úředníky jmenovaný, má nemoc zpravití. A když nemoc zpraví, tehdy jest ten, kdož jej za nemocného kladl, toho prázděn. Pakli nestane ten den a bude nemocen, muož jej opět ten, komuž poručí, za nemocného položití v kaple Všech svatých aneb v klášteře sv. Jiří. A tu opět má zapsáno býti a též rozkáží úředníci po druhé stranám na jmenovaný den státi. A po druhém stání, bude-li předse nemocen pohnaný nebo obeslaný, muož jej též po třetí položití za nemocného, komuž poručí, a také má se zapsati a den jmenován býti tomu, kdož jej za nemocného klade, aby stál též i ten, kdož jest za nemocného položen, a to má se zapsati. A stane-li ten osobně na ten den,

před úředníky jmenovaný, má nemoc zpravití. A když nemoc zpraví, tehdy jest ten nebo ti, kdož jej za nemocného kladl, toho prázdnen. A jsouc tak po třikrát za nemocného položen, byl-li by vždy přece nemocen, tehdy písař menších desk zemských s komorníkem mají k tomu jeti, kohož za nemocného kladou, a přijdouc k němu, seznají-li, že ten jistý tak zřetelně a znamenitě nemocen by byl, mají od něho přísahu za nemoc vedlé práva přijíti. Pakli by ten jistý nemocný byl z moci obeslán a státi nemohl, tehdy bude moci před týmiž písařem menších desk zemských a komorníkem poručníka neb poručníky udělati k té při.

A tolikéž^b původ byl-li by za nemocného položen, má se při přísaze tak ve všem, jakž nahoře o pohnaném neb obeslaném položeno jest, zachovati. Pakli by se tak nezachoval, tehdy pohnaný neb obeslaný má puohonu neb obeslání prázdnen býti.

^a *U rukou a po straně*: Zřízení zemské C 3.

^b *U rukou a po straně*: O chození k přísahám do kaply Věch svatých. Sněm léta 1575 folio 22. Item léta 1598 folio 76.

^a k vyhlášení puohonu aneb k terminu v obeslání položenému v *B* připáno rukou β.

C IX. [*A i B nový.*]

Pod tu quotu přisluší artykul následující.

O chození k přísahám^a.

A jestliže by se kdy pro dlouhé vyhlásování puohonův toho prvního dne při začátku kteréhokoli soudu zemského časně do kaply Věch svatých jíti nemohlo, tehdy aby to ihned nazejtří ráno před zasednutím soudu zemského tíž nejvyšší ouředlníci zemští s ouředlníky pražskými menšími desk zemských před sebe vzali a do kaply Věch svatých k týmž přísahám šli a takové nemoci aby beze všech dalších odkladův od těch, kteříž se tak za nemocné klásti dadí, podlé vyměření zřízení zemského spravovány byly¹.

^a O chození k přísahám je nadpis tohoto artykule v artykulích generálního sněmu 1595. Viz Sněmy české IX, str. 111, kdežto nadpis O chození k přísahám do kaply Věch svatých, zde in margine, jest v artykulích sněmu r. 1598. Viz Sněmy české IX, str. 560.

^b O chození... svatých má jen *A*.

¹ Celý tento artykul doslovně z art. generálního sněmu 1595 (viz Sněmy

O chození k přísahám do kaply Věch svatých b.

české IX, str. 111), jen vypuštěna úvodní slova A jakož již také to nastalo, že mnozí lidé, jsouce zdraví a mohouce k svým přem, též i púhonúm a obesláním státi, za nemocné se klásti dávají, chtějíce sobě tudy další průtahy soudův učiniti a na to se bezpečíce, že nejvyšší úředníci zemští za tou příčinou, poněvadž těch časů púhonové dlouzí a u velikém počtu se vyhlašují, časně a před polednem podlé vyměření zřízení zemského k týmž přísahám jíti dostačovati nemohou, odkudž mnozí v spravedlivostech svých zkrácení trpěti a nésti musejí: aby takoví škodliví obmyslové a neřádové přetržení byli a dále průchodu svého neměli, na tom jsou se všickni tři stavové s J. Mtí. cí. snesli. Dále pokračuje náš artykul stejně, jen artykul sněmovní nemá počátečného A, potom do kláštera svatého Jiří a do kaply Všech svatých místo pouhého do kaply Všech svatých.

C X*.

Též byl-li by z nářku cti pohnán a z mordu neb násilí obeslán, bude moci poručníky neb poručníka učiniti. A prosoudil-li by poručník neb poručníci, má sám pohnaný neb obeslaný pokutu na to ulozenou trpěti. Než bylo-li by obeslán z moci a umřel by po rozsudku obeslaný, tehdy o tu pokutu k statku jeho hledíno býti má. A tolikéž má zachováno býti při soudech dvorským i komorním, učiníce ke dskám zemským o tom relací od týchž soudův, kdo koho za nemocného kladl jest, a stranám má se oznámiti, aby v kaple Všech svatých aneb v klášteře sv. Jiří na hradě pražském k přísaze stály a před úředníky nemoc podlé práva zpravily. A na tyto dni před úředníky většími a menšími k přísaze stání se pokládá má: nazajtří sv. Jeronýma; v pátek o Suchých dnech postních; v pátek o Suchých dnech letničných. A též na tyto dni před úředníky menšími k přísaze stání pokládá se má: v outerý před Suchými dny postními; v středu o Suchých dnech letničných a na den svatého Jeronýma.

* *Nezměněn.*

C XI*.

Jestliže by kdo jsa nemocen někoho poslal, aby jeho nemoc opověděl, a byl-li by ten zabit, anebo že by jinak z světa sešel, kdož by o tu nemoc poslán byl, že ten, kdož jest jej poslal, má za to zpraviti v kaple Všech svatých neb v klášteře sv. Jiří na hradě pražském, však o to od souduov komorního a dvorského aby byla učiněna ke dskám zemským relací, aby úředníci jemu tu přísahu

vydali, že jest jej byl pro tu nemoc poslal, i sám že jest nemocen byl.

* *Nezměněn.*

C XII*.

Jestliže by kdo koho za nemocného kladl, an mu toho neporučil, a tak nemocen nebyl, že takový jako úkladník trestán býti má.

* *Nezměněn.*

C XIII*.

Každá^a osoba duchovního řádu má odpovídati před králem J. Mti. a před soudem zemským i tudíž před jinými soudy pořádnými. A jestliže by sobě list zjednal, v němž by svědčila klédba, a on by se listem tím zastíral, že ho souditi nemají, ten list nemá jemu nic platen býti; než má odpovídati, co by se světských věcí dotýkalo.

* *Nezměněn.*

a *Po straně v B poznamenáno V. Budovcem: Omnes legibus subici et neminem, ut exlex sit, privilegia[ri] posse.*

C XIII. [A i B nový.]

Pod ten artykul^a náleží tento následující.

Jesuitae patres z těch statkův pozemských, kteréž drží, povinni sou práva obhajovati, je trpěti, podnikati a kontributi i jiné všechny pomoci nynějšími i budoucími sněmy svolené, z týchž statkův pozemských zároveň s jinými osobami duchovními vyplňovati a odvozovati, též z světských věcí ku pořadu práva státi a odpovídati povinni sou, a jiní aby jim proti tomu zase tolikéž před týmž právem státi a odpovídati povinni byli, a týmž způsobem i academia pražská. A již po dnešní den, jak jesuitové ani academia pražská podobojí víceji nežádáných statkův pozemských, manských, zápisných v tomto království ležících, bez povolení J. Mti. král. a všech tří stavův tohoto království na sněmu obecním kupovati, směnou, odkazy ani žádným jiným vymyšleným způsobem dědičně statkův pozemských v držení a užívání vcházeti nemají, však s tou při tom vejminkou, kdož by koliv co na hotových penězích neb co by jim z statkův pozemských vydáváno býti mělo, odkázati chtěl, toho jak oni jesuitové, tak i academia pražská i jiné školy v tomto království českém

Jesuitae
a academia
pražská aby
statknov
pozemských
nekupovali
bez povolení
J. Mti. král.
a stavuov.
Sném léta
1608, 1610 b.

užití slušně mají a těch pokut buď kšaftem, zápisem neb dáním nařízených beze vsí překážky užití mají. Nicméně jestliže by buď oni patres jesuitae¹ nebo i akademie² pražská komu z obyvatelův království tohoto peníze hotové půjčiti chtěli, to učiniti a ujištění deskami zemskými pod plat jistě³ na statech pozemských aby přijímati mohli. A když by koli ten, komuž by tak co peněz půjčeno bylo, jim jesuitům neb akademii pražské rok napřed věděti dal, že budou povinni summu svou i s platy zadržalými přijíti a zápis tomu z desk zase propustiti, než což by víceji domův aneb gruntův městských, neb k šosu náležejících, budoucně skupovati tíž patres jesuitae chtěli, kteréž by k kolleji nepřipojili, z těch aby kontribucí a sbírky jako i Pražané a jiná města povinni byli¹.

^a artykul a quotu A.

^b jesuitae ... 1610 má jen A.

Dobré zdání:

Poněvadž dovoleno jest, aby ještě patres jesuitae statku pozemského koupiti mohli do sedmnácti tisíc a tří set kop míš.³, vidí se, že ten artykul nemůže do zřízení zemského vjíti, než že v tom patres jesuitae dostatečně opatření míti mají, aby jednou povolené a na sněmě snešené věci oučastni býti mohli, byt se to i v prodlenejeh letech stalo.

+

Sem by náležeti měl artykul po A XXXI napsaný pod znamením ∇ ³.

¹ Celé převzato téměř doslovně z art. sněmu 1610 O jezuitích a akademii pražské kromě počátku a odstavce o kolatúrách. Viz tištěný art. sněmu 1610, str. XVII—XIX. Opět mluví se o J. Mti. král. místo o J. Mti. císa.

² V nepřevzaté části art. sněmu 1610 O jezuitích a akademii pražské čteme: Co se jezuitův dotýče, na tom jsou se všickni tři stavové s J. Mti. císa. snesli, že tíž patres jezuitové, jak zde v městech pražských, tak i jiní, kteříž jaké kolleje neb školy zde v tomto království mají a drží, J. Mti. císa. i budoucích králův českých pod ochranou, poněvadž fundátorem býti ráčí, zůstávají mají. A z týchž statkův pozemských, kteréž nyní drží a za summu dvanácte tisíc sedm set kop míšenských je koupili a které by ještě do summy ostatní sedmnácti tisíc a tří set kop míšenských, poněvadž předešle před sněmem léta minulého šestnáctistého osmého držaném od J. Mti. císa. povolení mají, koupili, oni patres jezuité práva obhajovati, je trpěti, podnikati, kontribucí a jiné všecky pomoci, nynějšími i budoucími sněmy svolené, z týchž statkův pozemských zároveň s jinými osobami duchovními vyplňovati a odvozovati povinni jsou a býti mají.

³ Viz A XXXI nový.

C XIII. [jen A.]

Pod tu quetu přísluší artykul sněmovní 1. i 2^{hý} 1.

A žádný kněz pod žádným vymyšleným způsobem, pod žádnou barvou lidí poddaných cizopanských bez jistého povolení a certifikací listovní pána dědičného aby k manželství neoddával a nepotvrzoval; pakli by toho se kdo z nich dopustil, tehdy aby týž kněz každý tomu pánu, jehož kmetičnu poddanou neb člověka poddaného k manželství oddal, padesáte kop gr. č. propadl, a z té pokuty ten pán téhož kněze před úředníky pražské menší desk zemských do soudu zemského menšího pohnati moci bude. A dopustil-li by se toho týž kněz podruhé, tehdy aby sto kop gr. č., a pakli by potřetí, sto a padesáte kop gr. č. propadl, kterěz způsobem svrchu psaným dobýváno býti má, a nemohl-li by týž kněz s tu pokutu býti a ji čím zaplatiti, tehdy má pro první přestoupení tohoto sněmu půl léta, po druhé rok a po třetí půldruhého léta u vězení seděti; totiž, byl-li by kněz z strany podjednou, má do takového vězení od arcibiskupa pražského do vězení kněžského, a pakli by podobojí byl, od administrátora a konsistoře dolejší do vězení v kolleji české dán býti a bez vůle a vědomí toho, kdož na něm tu pokutu obdrží, nemá dříve vyjití toho času z téhož vězení od arcibiskupa pražského ani od administrátora konsistoře dolejší propouštín býti^a.

A jestliže by buď arcibiskup pražský neb administrátor dolejší konsistoře nad tímto nařízením sněmovním ruky nedrželi a to tak způsobem svrchu psaným neopatřili, tehdy stavové při druhém sněmě měli by přičiny to jinak a přísněji opatřiti².

Dobré zdání o pokutě.

Aby se při budoucím sněmě generálním jisté vyměření a pokuta na arcibiskupa i administrátora nařídily, aby se věděti mohlo, co za právo jest³.

^a připuštěn A; propouštín sněm 1610.

¹ Artykulem sněmovním prvním míněn artykul předešlý, tento počítán jako druhý. Vskutku v artykulích sněmu 1610 následují též za sebou. Viz dále.

² Celé převzato z art. sněmu 1610 Kněží aby cizích poddaných neoddávali, jen vynechán úvodní odstavec: Jakož se to zhusta nachází, že kněží v straně podjednou i podobojí lidí poddané cizopanské obojho pohlaví, kteří od svých panův z služeb i z gruntův utíkají aneb jedni druhé vyluzují a ukrádají, bez vůle a vědomosti vrchnosti jich k manželství proti jistým předešlým záповědem oddávají, skrze což mnohé neřády, zaneprázdnění a nesnáze po-

Kněží aby cizích poddaných neoddávali. Sněm léta 1610.

vstávají: a protož se takové oddávání k manželství lidí poddaných cizopanských bez dovolení panův a vrchnosti jich všem kněžím v stranách podjednou i podobojí zapovídá tak, aby . . . *Viz tištěné art. sněmu 1610, str. XX.*

³ *Při generálním sněmu 1615 nic o tom neustanovenno.*

O^a zdvižení puohonuov^a a obeslání^a.

C XIII.

Nevloží-li^b puovod při puohonu žaloby prvé, než jeho pře k slyšení přijde, tehdy mu ten puohon zdvižen bude.¹

^a *U rukou a po straně*: O zdvižení puohonův, obeslání a odporův všelijakých. Sněm léta 1610 folio 35. *Viz dále.*

^b *U rukou a po straně*: Zřízení zemské C 2. — Pro prázdne vedení při k zdvižení. Sněm léta 1575 folio 9. *Viz dále.*

^a a obeslání *připsáno v A i B.*

¹ [*B rukou β*]: Kladení žalob při puohonu zdá se bejtí věc zbytečnī, poněvadž puohon sám v sobě žalobu obsahuje a v žalobě znova se opakuje to, co v puohonu stojí. *Celé přeškrtnuto. Viz též D V.*

^a *V B připsáno V. Budovcem po straně*: 12.

C XIII. [*A i B nový.*]

Pod týž artykul náleží tento následující¹.

Sněm
léta 1610.

Nýbrž^a každý, kdož koho pohání, obsílá, aneb čemu odpírá jménem a titulem svým^b a pohnaného^c, aneb obeslaného jméno křténé a tytul, jakéhož kdo v rodu svém užívá, dobře položí, a z čeho pohání neb viní, čeho se dosouditi a oč kterou rozepří s kejm jakým právem vedlé čeho sobě učiniti chce, jmenuje^d a k kterému soudu neb právu, buď pohnanému neb obeslanému, která věc přísluší, jakž to v zřízení zemském rozděleno a vyměřeno jest, k tomu soudu přistoupí^e: na tom dosti a přestáno býti má^f.

Odporové pak a puohonové k nim, tolikéž i jiní puohonové hlavní a pro položení, aby tak obsírně] spisování nebejvaly při nich opakování kšaftův, smluv, trhův, zápisův, práv vedení a jiných k tomu potřebných věcí, čemuž se koliv odpírá, aneb proč kdo listu obrannímu neb odhadu překážku činí, a z toho buď před úředníky pražské menší desk zemských, aneb před ouřad nejvyššího purkrabství pražského obsílá, aby se více nedálo; než samé příčiny, pro které to která věc místa a průchodu svého míti nemůže a nemá, dokládány aby bývaly,